

spreek!

Over geloof, kerk en samenleving

THEMA: **MYSTIEK**

Huis voor de Pelgrim Onze reisreis brengt je verder

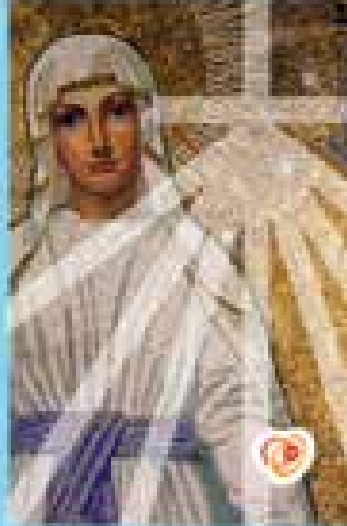
**Ga ook in
2023 met ons
op bedevaart**

**Huis
voor
de
Pelgrim**

Lourdes
Assisi & Rome
Banneux
Israël
Santiago
WJD Lisabon

Beelden
religieuze kunst
kersting voor
CJ-vereniging

043 - 321 57 15
info@huisvoordepelgrim.nl
www.huisvoordepelgrim.nl

KIJLSTRA - BROUWER
bureau voor architectuur en restauratie bna

Restauratie muurschildering Sint Jozefkathedraal Groningen

RESTAURATIE - ONDERHOUD - NIEUWBOUW

www.kijlstrabrouwer.nl 0512-382660

**Steun het Fonds
Priesteropleiding!**

**Bisdom
Groningen
Leeuwarden**

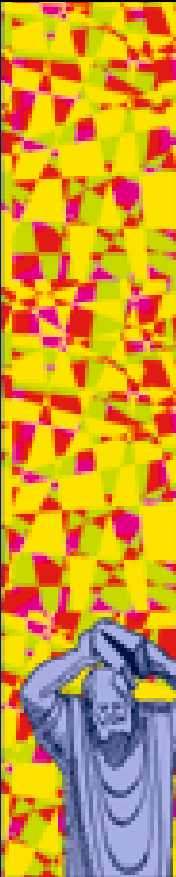
Bankrekeningnummer
NL94 INGB 0650 2508 26

ANBI

**Snel, eenvoudig en
veilig doneren?
Gebruik de QR-code!**

**Bisdom
Groningen
Leeuwarden**

U KUNT HELPEN: VUL DE GIRO IN want:
**Een bordje eten iedere dag
is voor heel veel kinderen
niet vanzelfsprekend!**

**Banknummer
NL78 INGB 0005733838**
t.n.v. Stichting Missiewerk M.A.W.,
Postbus 1180, 9701 BD Groningen

**Voor 3 euro per maand
REDT U een arm kind!
Doen?**

JA, ik word donateur en:
☐ Ik machtig de Stichting Missiewerk M.A.W. tot wederop-
zegging om van mijn rekening af te schrijven het hieronder
vermelde bedrag (doorhalen wat niet gewenst is).
1x eenmalig / 1x per maand / 1x per kwartaal / 1x per jaar

Rekeningnr: NL..... Bedrag:.....
Naam:.....
Adres:
Plaats:
Handtekening:

**s.v.p. inzenden naar: Stichting Missiewerk M.A.W.,
Postbus 1180, 9701 BD Groningen**

Vonk in onze ziel

Hoofdredacteur

Lammert de Hoop

God is in ieder mens en de schepping van natuur. Een goddelijke vonk bestaat in elke ziel. Christelijke mystici ervaren dit en delen hun besef met geestverwanten in andere religies. In deze Spreek! bespiegelingen over mystiek en de betekenis voor mensen. Kerstmis als het 'ontwaken' van God in een gewoon mens en een arme stal. Een interviewgesprek met kluizenaar Pater Hugo in Warfhuizen over zijn mystiekcolleges voor gewone mensen. Prof. Inigo Bocken over Titus Brandsma als modern mysticus. Benedictijn Thomas Quartier pleitte in Sneek voor terugkeer naar de mystieke bron als toekomst van parochie-zijn in deze tijd. Een boekrecensie over de recente Nederlandse vertaling van Evelyn Underhill's standaardwerk over mystiek. Verder veel over een geslaagd tienerweekend in Heiloo, afscheid van onze Poolse pastoor in Drenthe, Bijbelexegese over gesluierdheid en gelijkwaardigheid van de vrouw naast de man, en een beeldend Kersttafereel in de kerk van Steenwijksmoer.

Zalig Kerstmis en gelukkig Nieuwjaar, namens de redactie van Spreek!

Inhoud

- 6 Column**
mgr. Van den Hout over mystiek

- 8 Mystiek is voor gewone mensen**
Interview met pater Hugo, kluizenaar van Warfhuizen

- 11 Christelijke groei naar God**
Jean-Jacques Suurmond vertaalde Engels standaardwerk over mystiek in het Nederlands

- 12 Titus Brandsma, een moderne mysticus**
Lezing van Titus biograaf en hoogleraar Inigo Bocken

- 16 Gesluierd of niet?**
Bijbel exegese over gezichtsbedekking van de vrouw en omgangsnormen van Jezus

- 18 Tienerweekend in Heiloo**
Geslaagde actie van het bisdom Jongerenplatform

- 21 Nieuwe jongerenpastor**
Interview met pastor Henyer Garcia

- 23 Bakens voor hedendaagse peregrini**
Toekomstvisie kerk en parochies in een seculariserende wereld: gastlezing van Benedictijn Thomas Quartier

- 26 Poolse pastoor van Drenthe naar Breda**
Afscheid van pastoor Jozef Okonek, pastoor voor Poolse migranten en Drentse parochianen

- 28 Terugblik Ad Limina**
Foto's van het bisschoppelijk Ad Limina bezoek aan Rome en paus Franciscus

- 30 Kersttafereel in Steenwijksmoer**
Muurschildering en muziektips voor Kerstmis 2022

Op 23 oktober 2022 herdacht **emeritus pastoor J.H. (Herman) Peters** dat hij 40 jaar geleden tot priester werd gewijd. Wij feliciteren hem van harte met dit jubileum.

Op 25 oktober 2022 herdacht **pastoor L.R. (Bert) van der Wal** dat hij 25 jaar geleden tot priester werd gewijd. Hij heeft dit herdacht binnen de St. Vitusparochie te Leeuwarden. Van harte proficiat met dit jubileum.

Met ingang van 1 november 2022 heeft de bisschop, op diens eigen verzoek, de **zeereerwaarde heer dr. J.T. (Dorus) Wubbels, mhm** eervol ontslag verleend als pastoor van de parochie heilige Liudger te Uithuizen. Per deze datum is hij een dienstbetrekking aangegaan bij de Zorggroep Meander. Wij wensen hem alle goeds.

Per 1 november 2022 is de **zeereerwaarde heer A.G. (Albert) Buter** benoemd tot waarnemend pastoor van de heilige Liudgerparochie te Uithuizen. Hij heeft deze taak op zich genomen naast zijn benoeming als pastoor van de heilige Norbertus parochie, in samenwerking met pastoraal werkster Nellie Hamersma-Sluis. De bisschop is dankbaar dat hij deze taak heeft aanvaard en wenst het pastorale team in beide parochies alle goeds en Gods rijkste zegen.

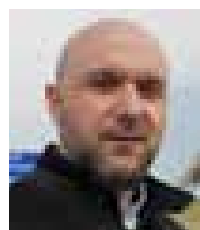
Op 1 december 2022 is **diaken F.J.M. (Frans) Wielens** officieel met emeritaat gegaan. De bisschop heeft hem per deze datum eervol ontslag verleend voor zijn werkzaamheden binnen de Immanuelparochie te Coevorden. Begin oktober heeft hij afscheid genomen van de parochie. Wij wensen diaken Wielens en zijn gezin alle goeds en Gods rijkste zegen.

Op verzoek van de overste van de congregatie Societas Christi pro Emigrantibus Polonis heeft **pastoor J.A. (Jozef) Okonek S.Chr.** per 1 december 2022 ons bisdom verlaten voor een benoeming voor de Poolse parochie in het bisdom Breda. Mgr. Van den Hout heeft pastoor Okonek per deze datum eervol ontslag verleend en hem bedankt voor hetgeen hij voor de parochie Maria, Hertogin van Drenthe en voor ons bisdom heeft betekend. Wij wensen hem alle goeds! Na het vertrek van pastoor Okonek is de zeereerwaarde heer **K. (Karol) Mielnik**, parochievicaris van dezelfde parochie, per 1 december benoemd tot waarnemend pastoor.

Met ingang van 7 oktober jl. heeft de bisschop eervol ontslag verleend aan de **zeereerwaarde heer drs. R.B. (Remco) Hoogma** als bisschoppelijk gedelegeerde voor jongeren. Hij dankt pastoor Hoogma hartelijk voor zijn inzet en wenst hem alle goeds.

Per 1 januari 2023 is **diaken N.A.Th. (Niek) Nijhuis** tot diaken benoemd in de Immanuelparochie te Coevorden. Zijn presentatie vond reeds plaats op vrijdag 23 september jl. Wij wensen diaken Nijhuis veel arbeidsvreugde en Gods onmisbare zegen toe bij de vervulling van zijn dienstwerk.

Per 7 oktober jl. werd de **zeereerwaarde heer H.J. (Henyer) Garcia Léon** benoemd tot bisschoppelijk gedelegeerde voor jongeren in ons bisdom Groningen-Leeuwarden. Hij zal leiding geven aan het diocesane jongerenwerk en aan het jongerenplatform. Landelijk vertegenwoordt hij ons bisdom in het Officium Luventutis. Een belangrijke taak binnenkort is voorbereiding en begeleiding van jongeren die de Wereldjongerendagen in Lissabon (Portugal) in 2023 gaan bezoeken. Wij wensen hem alle goeds en veel vreugde in dit werk naast de werkzaamheden voor de parochie heilige Franciscus van Assisi.

WJD@HOME OP AMELAND

Nederlandse katholieke jongeren bereiden zich in het weekend van 27-29 januari a.s. voor op de Wereldjongerendagen met paus Franciscus in Lissabon (1-6 augustus 2023). Jong Katholiek organiseert de 'mini-Wereldjongerendagen' voor 15- tot 30-jarigen. Enkele bisschoppen, waaronder mgr Van den Hout, zijn te gast en gaan voor in eucharistievieringen. Twee dagen van ontmoeting, catechese, eucharistieviering, creatieve workshops en uitwaaien op het strand. Ameland met de prachtige Clemenskerk biedt een mooie setting elkaar te ontmoeten en vooruit te kijken naar de WJD in Lissabon, het grootste jongerenevenement ter wereld. Aanmelding: tot 16 januari 2023 via www.wjd.nl/wjdhome. Kosten: € 85,- per persoon. Info over de RK Wereld Jongeren Dagen in Lissabon: zie website www.wjd.nl.

TOEKOMST KERKEN EN PAROCHIES

De Diocesane Pastorale Raad (DPR) van bisdom GL kwam 19 november jl. bij elkaar voor een vooruitblik. Voor bespreking en advies over een conceptmissie van het bisdom voor de komende jaren, opgesteld door bisschop Van den Hout en de bisdomstaf. Het verslag van deze DPR vindt u op de bisdomsite (www.bisdomgl.nl). Sinds afgelopen jaar bezint meer dan de helft van de 19 noordelijke parochies zich op hun lokale toekomst door onderzoek met de zgn. 'parochiemonitor'. Dit zelfonderzoek met wetenschappelijke deskundigen wordt uitgevoerd op kosten van het bisdom in nauwe samenspraak met de parochie. Het mondt uit in een godsdienstsociologische analyse van demografische ontwikkeling, leeftijdsgroepen en pastorale opinies die in de lokale kerkgemeenschap leven. NB.: De volgende Spreek! (februarinummer) wordt gewijd aan ervaring en uitkomsten van de parochiemonitor in het noordelijk bisdom.

Agenda van de bisschop

December 2022

- 24 19.30 uur: Mis vooravond Kerst Wehe den Hoorn
- 24 22.30 uur: Nachtmis Leeuwarden, Bonifatiuskerk
- 25 09.00 uur: Eucharistieviering Uithuizen
- 25 11.00 uur: Hoogmis Kathedraal
- 29 Koptische Orthodoxe kerk Hilaard, inwijding ikonen
- 31 17.00 uur: Eucharistieviering Kathedraal

Januari 2023

- 1 11.00 uur: Eucharistieviering Kathedraal
- 6 17.00 uur: Nieuwjaarsreceptie vicariaat Friesland-NOP, Joure
- 10 19.30 uur: cursus Bonifatius Academie, bisdomhuis
- 15 09.30 uur: Eucharistieviering Bedum
- 15 11.30 uur: Eucharistieviering Delfzijl
- 16-19 Retraite Doetinchem
- 17 Bisschoppenconferentie
- 18 avond: Comité van Aanbeveling Stichting Present
- 20 17.00 uur: Nieuwjaarsreceptie vicariaat Groningen-Drenthe, Hoogeveen
- 21 'Heidag' Kapittelraad Ridderorde van het H. Graf van Jeruzalem

- 22 09.30 uur: Eucharistieviering Wehe den Hoorn
- 22 14.30 uur: Dag van het Jodendom
- 24 19.30 uur: cursus Bonifatius Academie, bisdomhuis
- 27-29 WJD@home, Ameland
- 30-1 feb Colleges Nieuwe Niedorp

Februari

- 2 15.00 uur: vergadering diaconie, bisdomhuis
- 7 19.30 uur: cursus Bonifatius Academie, bisdomhuis
- 9 'Heidag' bisdomstaf, Bolsward
- 11 's-Hertogenbosch, cursus Sint-Janscentrum
- 14 Bisschoppenconferentie
- 16 17.30 uur: bijeenkomst staf, Kapittel en REA
- 18 11.00 uur: Eucharistie Kathedraal, Communione e Liberazione
- 21 19.30 uur: cursus Bonifatius Academie, bisdomhuis
- 22 vergadering Kapittelraad Ridderorde H. Graf van Jeruzalem
- 27 16.00 uur: Katholieke Bijbel Stichting Breda

Mgr. Ron van den Hout

MYSTIEK

Kunt u zich bij het woord 'mystiek' iets voorstellen? Waar denkt u aan? En waar denkt u aan bij het woord 'mysterie'? Iets geheimzinnigs? Iets ongrijpbaars? Mystiek klinkt zweverig, en dat kan het ook worden als we geen rekening houden met een aantal belangrijke zaken. Die wil ik hier graag benoemen. Er zijn theologen en 'ervaringsdeskundigen' die het beter kunnen omschrijven, maar ik benader het vanuit mijn functie als bisschop die alle aspecten van kerkelijk en gelovig leven in ons bisdom en de parochies wil overzien en een plaats wil geven.

Christus

Christelijke mystiek kan zich niet losmaken van de persoon van Jezus Christus, de Zoon Gods die werkelijk en helemaal mens is geworden. God is een mysterie maar Hij is mens geworden in Jezus, de man van Nazareth, een mens die in de geschiedenis op een bepaalde plaats heeft geleefd, en die we ook als mens hebben leren kennen. Ons contact met God gaat via Jezus. 'Wie Mij ziet, ziet de Vader', zegt Jezus van zichzelf (Joh 14,9). In onze geloofsbeleving heeft Jezus een plaats. De gelovige die Jezus geen plaats geeft in zijn of haar geloofsbeleving is niet christelijk. Elke geloofsbeleving heeft een menselijke kant.

Kerk

Mystiek is ook niet los te zien van de geloofsgemeenschap. Onze persoonlijke geloofsbeleving zou niet individualistisch moeten zijn. Het moet passen in de gemeenschap en herkend worden door medegelovigen. Mystiek bevestigt de band met medegelovigen. Christelijke mystiek gaat ook niet in tegen de gezonde leer van de Kerk. Het bestaan van hemel, hel, oordeel en het onderscheid tussen goed en kwaad mag niet ontkend worden.

Naast liefde

Mystiek is verbonden met daadwerkelijke naastenliefde. Het

gaat niet alleen om mijn eigen spiritualiteit. Bezig zijn met je eigen geloof en geloofsbeleving, veel op retraite gaan, geestelijke boeken lezen, dat alles mag er niet toe leiden dat je je isoleert van de medemens in nood en dat je niet dienstbaar bent. Je moet je geloof ook dóen.

Geen raadsel dat opgelost moet worden

Een mysterie is iets anders dan een raadsel. Een raadsel kan je oplossen, een mysterie niet. Je kan over een mysterie nadenken en proberen het van verschillende kanten te belichten en te begrijpen. Maar verder is een mysterie vooral iets om te beleven en erin binnen te gaan. Dat gebeurt met name in de stilte van het gebed en in het spel van de liturgie. Een mysterie gaat ons menselijk denken te boven, en toch is het aanwezig. Je gevoel wordt aangesproken. Je beseft dat God er is en dat kan je ervaren in tekenen.

Andere godsdiensten

Alle godsdiensten kennen mystieke stromingen zoals het soefisme in de islam. Westerlingen tonen nogal eens belangstelling voor mystieke stromingen bij andere religies, bijvoorbeeld het boeddhisme. Is het mogelijk om van andere godsdiensten 'te jatten'? Daar worden wel eens vragen bij gesteld, omdat een mystieke geloofsbeleving geworteld

is in een theologie en een bepaalde levensbeschouwing. Kunnen we wel bepaalde onderdelen van het totaal van een geloof losmaken?

Eigen christelijke mystiek

Het christendom kent een geschiedenis van 2000 jaar. In die lange periode hebben veel gelovigen op heel verschillende manieren hun geloof beleefd. De christelijke traditie kent ook veel mystici. Denken we maar aan Teresia van Avila, Johannes van het Kruis, Bernardus van Clairvaux, Margaretha Maria Alacoque, Hadewijch, Thomas Merton, Catharina van Siëna, Titus Brandsma enz. Er is een grote variëteit aan mystieke auteurs die hun geloof- en gebedservaringen hebben opgeschreven. We hebben onze eigen christelijke vertrouwde voorbeelden om van te leren. Uit die rijke traditie kunnen we putten.

Het mysterie van Kerstmis is de menswording van Gods zoon. Waarom heeft God die stap gezet? Om ons nabij te zijn en ons naar Hem op te trekken, en de hemel voor ons te openen.

Mede namens de vicarissen en andere medewerkers wens ik u een Zalig Kerstmis en een Gezegend 2023.

+ Ron van den Hout
bisschop van Groningen – Leeuwarden

MYSTIEK GAAT OVER ONS ALLEMAAL

Pater Hugo is kluizenaar. Dat klinkt spannend maar betekent gewoon dat hij een monnik is die op zichzelf woont in een 'kluis'. Meestal passen ze op afgelegen bedevaartskapellen. Pater Hugo verzorgt het kleine Maria heiligdom in Warfhuizen in het noorden van Groningen. Hij is geboren in 1976 en komt uit het Drentse Odoorn.

Tekst: Agda Wachter

spreek!

Pater Hugo

Beladen woord

Veel mensen associëren 'mystiek' met zweverig gedoe en wazige filmseries op Netflix: met griezels in rare gewaden of iets met kristallen bollen en waarzeggers, zegt Pater Hugo. Als ze al in de gaten hebben dat het een christelijk fenomeen is, gaan ze er in elk geval vanuit dat het iets voor monniken en zusters is, dus niet voor hen. Bovendien gaat het altijd gepaard met rare wonderen en verschijningen.

Pater Hugo haalt er zijn schouders over op. 'Mystiek,' zegt hij, 'is niets anders is dan het ervaren van Gods aanwezig zijn. Met 'mystiek' of 'contemplatie' bedoelen we directe ontmoeting met God. Anders dan de meer filosofisch opgebouwde theologie, waar het theoretisch nadenken over God centraal staat, hoort bij mystiek de gewaarwording: 'Wat overkomt mij nu?'

'Mystiek kan je eigenlijk de experimentele tak van theologie noemen. Waar andere theologen beginnen te redeneren op basis van Bijbelteksten met behulp van filosofische denksystemen, beginnen wij met getuigenissen die mensen hebben gegeven van godsontmoetingen,' aldus pater Hugo. 'Die ontmoetingen zijn per definitie eigenlijk niet na te

Mariakapel in Warfhuizen

vertellen, dus daar proberen chocola van te maken is een hele uitdaging.'

Godservaring

De mystiek kent haar eigen traditie. Veel mystici zoals Karmelietes Teresa van Avila, Jan van Ruysbroec, meester Eckhart, Hadewych, Hildegard van Bingen of Beatrijs van Nazareth hebben woorden gegeven aan de Godservaringen die hen zijn overkomen. Want die ervaringen zijn onmogelijk af te dwingen of op te wekken. De relatie met God – voor wie dan ook – is immers altijd een van wederzijdse liefde. God is geen psychische of chemische reactie die automatisch optreedt als je het juiste recept maar volgt.

Online college

Pater Hugo geeft les aan sanctificium.nl: School voor Mystieke Theologie. Daar krijgen

mensen gereedschap aangereikt om getuigenissen van mystieke ervaringen als het ware te 'ontkurken' om overgeleverde teksten te begrijpen en vruchtbaar te maken voor begrip van hun eigen geloofsbeleving. Sinds de coronacrisis worden de lessen online gegeven door middel van filmpjes. De filmpjes bespreken verschillende

facetten van de mystiek. Je vindt ze op internet, op [youtube.nl](https://www.youtube.nl). Bijvoorbeeld de filmpjes 'Wat is het belang van de NAAM' of: 'Wat kun je horen in de stilte.' Ter Illustratie: scan de QR-codes bij dit artikel om op mobiel of tablet deze filmpjes te bekijken.

Extreem religieus?

'Je hoeft niet extreem religieus te zijn om iets met deze stof te kunnen,' legt pater Hugo uit. 'Iedereen heeft ten diepste een mystieke kern. Wij zijn allemaal 'wakkere' mensen met een bewustzijn, dat elk moment in ons leven door God wordt geschonken en in stand gehouden. Wij raken dus voortdurend aan Hem, en we zijn bovendien naar zijn beeld en gelijkenis geschapen. Er zit een vonk van God in elk van ons. Ook als we staan te tandenpoetsen of kattenkeutels uit het grit staan te scheppen. Ik wil in mijn filmpjes mensen een handvat

spreek!

Jezus' geboorteverhalen

Speelt mystiek in de geboorteverhalen van Jezus die we vieren met Kerstmis? 'De geboorteverhalen staan vol mystieke duidingen. Te beginnen met de annunciatie van Maria. Terwijl Maria met waarschijnlijk heel alledaagse dingen bezig is, wordt zij door de komst van de engel letterlijk in een andere wereld getrokken. Daar schuurt de arme, gebroken wereld ineens helemaal tegen God.

Zij aanvaardt die ontmoeting volledig en raakt zwanger van Het Woord. Er staat over haar geschreven dat zij 'alles bewaarde in haar hart.' Zodanig dat zij Hem letterlijk handen en voeten gaf. Wij kunnen Maria daarin navolgen. Onszelf heldhaftig aan een kruis laten slaan is ons te machtig, maar Gods uitnodiging bewaren in ons hart en koesteren totdat het vrucht draagt: dat kunnen we!

geven om het besef daarvan beter vast te houden. Nu is wel een technisch probleempje dat de teksten die we gebruiken uit een tijd stammen dat iedereen de taal van het geloof nog volmaakt beheerste. Maar kennis van de kerkelijke 'geheimtaal' is heel zeldzaam geworden. Mensen van nu ontbreekt het daardoor vaak aan woorden om geestelijke ervaringen te beschrijven. Ik probeer mijn cursisten iets daarvan terug te geven.'

KERSTGEDACHTE

'Met Kerstmis beseffen we hoe klein en onbeholpen we zijn, en hoe afhankelijk van God en elkaar. We zijn als de stal van Bethlehem. God koos daarin geboren te worden en niet in een marmeren paleis. Toch had die stal uiteindelijk meer majesteit dan welk paleis ook. Geen koning kan immers de sterren bevelen boven zijn dak stil te staan, noch de engelen dwingen zijn glorie te zingen. Zo heeft de goede God ook onze zielen geschapen om Hem een tempel en een thuis te zijn: een hemel waar Hij hof kan houden.'

DE CHRISTELIJKE WEG VAN GROEI NAAR GOD

Tekst: Lammert de Hoop

De Anglicaanse Evelyn Underhill (1875-1941) publiceerde in 1911 een standaardwerk over mystiek: *Mysticism. A Study in the Nature and Development of Spiritual Consciousness*. Sinds dit najaar is het ook in het Nederlands te lezen: *Mystiek. Hoe God werkt in de mens*. Underhill had affiniteit met de katholieke liturgie en was ere-doctor in de theologie. Haar boek laat christelijke mystici aan het woord en enkele uit de islam en het hindoeïsme. Mystiek geldt als een universele weg van geestelijke groei van mensen, gericht op 'godsontmoeting'. Mystici verlangen naar eenwording met God. Voor de weg van geestelijke groei onderscheidt Underhill vijf fasen: ontwaken, loutering, verlichting, donkere nacht en eenwording met

God. Haar boek is vertaald door theoloog en Gestalttherapeut Jean-Jacques Suurmond, en aangevuld met hedendaagse en Nederlandse mystici, waaronder Titus Brandsma. Suurmond over de betekenis van Underhills werk:

Wat is de waarde van dit werk, ook na ruim honderd jaar?

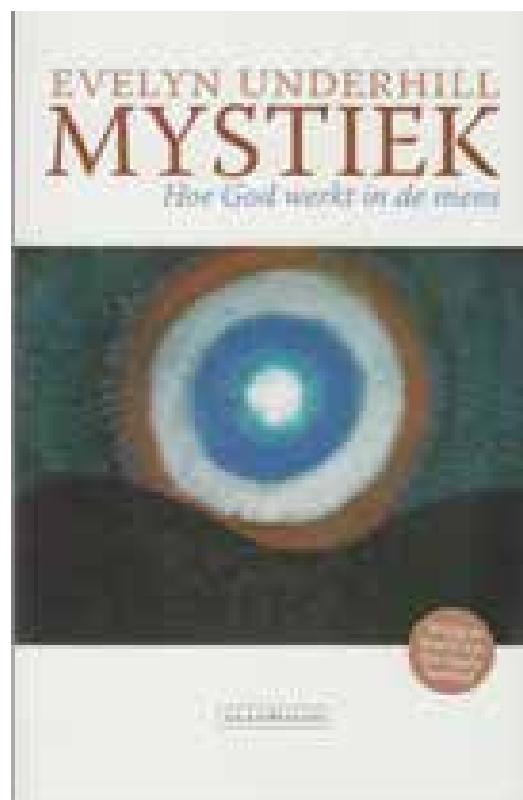
'Kennis veroudert, maar wijsheid niet. Tweeduizend jaar oude bijbelverhalen vinden we daarom ook nog steeds inspirerend. Mystiek is wijsheid en geeft antwoord op de vraag: Hoe leef ik mijn leven met God? Wat mystici te zeggen hebben, zo laat Underhills boek zien, blijft eeuwig jong.'

Is er sprake van bijzondere christelijke mystiek?

'Mystici zijn overal te vinden. Zonder aan andere religies iets af te doen, ziet Underhill het christendom als de beste 'routekaart' op de mystieke weg. Dat herken ik zelf ook. Als 'waarachtig God en waarachtig mens' slaat Christus een brug tussen ons, beperkte mensen, en de oneindige God. Voor mystici is Zijn leven het patroon van de spirituele weg: van obscure geboorte ('ontwaken') en tijd in de woestijn ('loutering') tot Zijn lijden ('donkere nacht') en hemelvaart ('eenwording met God').'

Waarom deze eerste Nederlandse vertaling in onze tijd op de markt gebracht?

'Veel mensen kunnen het levende, kloppende hart in kerkelijke vormen en rituelen niet meer vinden. Underhill was haar tijd vooruit door uit te gaan van het individu. In elk

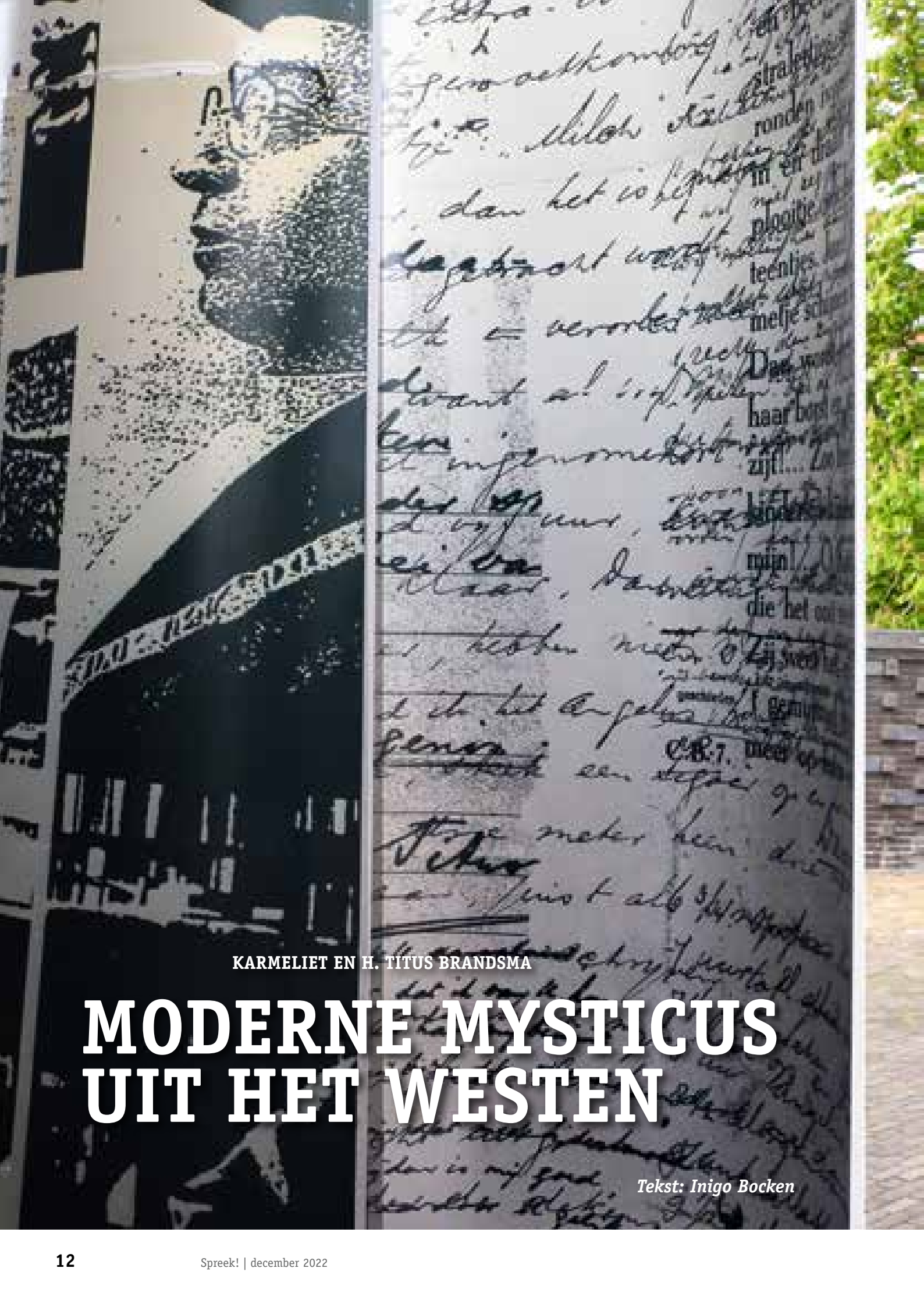
mens gloeit het 'vonkje van de ziel', de bron van onrustig besef dat er meer moet zijn dan het materiële bestaan. Voor wie dit vonkje serieus neemt, gaan de kerkelijke rituelen zingen. Ook kun je met Titus Brandsma gaan zien dat 'alles in God is, en God in alles'. Je krijgt meer oog voor onze medeschepselen, de planten en de dieren. Franciscus van Assisi herkende zelfs in de kakkerlakken zijn broeders.'

'Mystiek. Hoe God werkt in de mens' is een uitgave van Skandalon in Middelburg.

Zie: www.skandalon.nl.

Evelyn Underhill

KARMELIET EN H. TITUS BRANDSMA

MODERNE MYSTICUS UIT HET WESTEN

Tekst: Inigo Bocken

'Is Titus Brandsma, kenner van de mystieke traditie, zelf een mysticus?'

Bij die vraag begin ik te schuifelen. In Titus Brandsma's termen is dit geen goede vraag. Van zijn tijdgenoot Evelyn Underhill is bekend dat zij deze vaak aan haar gestelde vraag uit de weg ging. Underhill en Brandsma deden beide veel moeite om te laten zien dat mystieke teksten iets aan de orde stellen wat voor ieder mens relevant kan zijn. Waarom is Titus Brandsma een moderne mysticus?

Underhill stelt in haar boek over *Mysticism* (1911) dat mystiek bij mensen een 'dynamisch register' opent. Het gaat om de ontwikkeling van een mens: zijn of haar geestelijke weg in het leven. Een beweging van geestelijke groei in fasen, die daardoor als een beweging is te herkennen. Dit inzicht is nodig om de Karmeliet Titus Brandsma als moderne mysticus te zien. Hij wilde mystiek ontdoen van de geheimzinnigheid waar het mee beladen is. Titus was wetenschapper, een filosoof en historicus van spiritualiteit en mystiek. Een wetenschapper die van transparantie hield, en die ook op momenten van geheimzinnigheid in het leven stootte die alles met het leven als mysterie te maken heeft. Vooral het mysterie van leven dat zich in menselijke groei manifesteert. Studie van mystieke teksten is een weg om God in jezelf te vinden en geboren te laten worden, vindt Titus. Een weg die open ligt voor ieder mens. Dat maakt hem tot een moderne mysticus.

Mystiek en filosofie

Na zijn benoeming in 1923 tot hoogleraar Wijsbegeerte en Mystiek in Nijmegen wordt Titus bekend als specialist in de studie naar mystiek, evenals zijn Anglicaanse tijdgenoot Evelyn Underhill. Titus' leeropdracht aan de katholieke universiteit dankte hij aan vertrouwde met de 16e eeuwse Spaanse mystica Teresa van Avila, de heilige Karmelietes waar zijn roeping tot de Karmel Orde nauw mee verbonden was. In zijn inleiding van een vertaling in 1918 van teksten van Teresa, stelt Titus dat zij allereerst een theoloog is, en

wel een mystiek theoloog. Zelfs in de beschrijving van haar meest extatische ervaringen laat zij het denken nooit los, zegt Brandsma. Haar mystieke theologie bezint zich op de dubbele beweging van de menselijke ziel: het verlangen dat van de mens uitgaat en de genade van Gods liefde die op de mens toekomt. Twee bewegingen die in de ervaring van mensen echter nooit blijvend en volledig samenvallen. Mystieke theologie reflecteert op deze momenten waarbij Gods liefde en menselijk verlangen elkaar raken. Voor Brandsma is dit karmelitaans: een poging om intellectuele reflectie en wegen van gevoel bij elkaar 'te denken'. Hij vindt dat mystiek niet iets uitzonderlijks is, laat staan een bovennatuurlijk gebeuren. De mystieke denker reflecteert op zielsbewegingen vanuit de realiteit van de godsontmoeting. Een ontmoeting die mensen overkomt, die hun actieve vermogens te boven gaat, maar ook behoort tot de realiteit van ervaring van het menselijk bestaan en het denken daarover. Zo bezien is mystiek voor iedereen toegankelijk of tenminste voorstelbaar. Al maakt Brandsma zich er niet makkelijk vanaf, zich beroepend op zijn levensgids Teresa van Avila: *'De H. Teresa heeft slechts willen zeggen, dat dit leven niet voor allen is weggelegd, maar dat niettemin allen God moeten zoeken en ook Hem zullen vinden, maar niet in mystieke schouwing. Naast de vereeniging met God, waartoe allen zijn geroepen, erkent zij een inniger vereeniging, waartoe slechts zij, die uitverkoren zijn, door God worden opgevoerd.'* Mystieke schouwing is dus niet voor

iedereen weggelegd, maar mensen kunnen leren van de beschrijving ervan.

Bergtoppen

In een lezing voor katholieke artsen gebruikt Titus een fraaie metafoor om dit te verduidelijken. Mystiek leven kun je zien als de toppen van hooggebergte die uit de verte indruk maken op toeschouwers. Maar uiteindelijk zijn dit slechts bergtoppen van een veel grotere oppervlakte 'berggebied' daaronder. Staar je niet blind op de spectaculaire ruwe schoonheid van mystieke teksten, zegt Brandsma. Hij vindt dat we met meer ontzag moeten staan 'voor de veel grotere massa, welke wij dagelijks met onze voeten vertreden.' Deze godsontmoeting in elk

Pater Titus Brandsma

Prof. Inigo Bocken is hoogleraar Mystieke Theologie te Leuven en oud-directeur van het Titus Brandsma Instituut te Nijmegen. Dit artikel is een bewerking van zijn lezing bij de presentatie van 'Mystiek. Hoe God werkt in de mens', de Nederlandse vertaling door Jean-Jacques Suurmond van Evelyn Underhills standaardwerk uit 1911. Zie bespreking op pag. 11.

spreek!

mensenleven – door Brandsma 'nauwe vereniging met God' genoemd - daar gaat het hem om. Godsontmoeting trekt sporen in het leven van elk mens: waar verbondenheid is tussen menselijk verlangen en de liefde die er de vervulling van is. Maar die verbinding heeft geen vaste vorm en moet telkens opnieuw gezocht worden! Mystieke auteurs hebben daar een scherp aanvoelen voor en bezien het leven vanuit deze hoogtepunten van vereniging. Terwijl in het dagelijks leven van minder mystiek begaafden er ook talloze momenten zijn, waar gerichtheid van het verlangen op goddelijke liefde naar voren komt.

Grote mystici hebben het vermogen om het bij elkaar horen van menselijk verlangen en goddelijke liefde te zien en te beschrijven. Ook om in het lijden van onvervuld verlangen toch de aanwezigheid van Gods liefde te zien. Of om in het eindige, oneindige mogelijkheden te zien. In modernere bewoordingen: ze zijn sensitiever voor perspectiefwisseling in het verlangen van mensen. Diep verlangen dat altijd beantwoord wordt, maar nooit

exact zoals wij het ons voorstellen. Mystiek is geen theologie over wie of wat God is, maar theologie over hoe God zichtbaar wordt in de menselijke praktijk van devotie en verlangen. En dan vooral de levenspraktijk waarbij mensen ervaren dat ze de regie niet zondermeer in handen hebben en toch juist daardoor zichzelf vinden. Dat is mystieke theologie op de grens van de dubbele beweging van de ziel.

Verborgene God

God leeft verborgen in en achter het menselijke zeggen mystici. Door die verborgenheid lijkt Hij ver weg, maar omdat Hij leeft in ons is God dichterbij dan we begrijpen. Er zijn 'schichten' in ons leven - ook een woord van Brandsma - die deze kruispunten zichtbaar maken: kruisingen van wat van de mens komt en wat van God komt. Van die constellatie zijn we nooit zeker, maar we leren het door onderscheiding kennen. Mystieke teksten helpen om deze momenten te zien in ons leven. Bredere belangstelling voor mystiek, ook buiten het karmelitaanse denken, zien we bij Titus vooral na

zijn aanstelling als hoogleraar vanaf 1923. Misschien aansluitend bij de bredere culturele fascinatie in de samenleving voor mystieke ervaring, waar het boek van Underhill ook op inspeelt. Maar mystiek is bij Titus meer dan psychologische ervaring of een zaak van het gevoel. Hij blijft bij wat hij over Teresa zei: zij liet het denken nooit los.

Christelijke pedagogiek

Een belangrijke levenspraktijk voor Titus is het onderwijs: het vermogen om inzicht over te dragen aan de ander. Hij spreekt erover in studies van middeleeuwse filosofische scholen en in lezingen over onderwijs, bijvoorbeeld voor leraren in Voorbereidend Hoger en Middelbaar Onderwijs. Kan je leren - d.w.z.. onderwijzen, kennisoverdracht- wel leren vraagt Titus zich af. Het is meer dan één op één kennis of een inzicht inplanten in de leerling. Het is een overdrachtsproces, een relationeel gebeuren, waarin leraar en leerling beide zijn betrokken. Hoe dit precies werkt ligt niet vast. De leraar leert zelf ook van inzicht overdracht aan deze

Prof. Inigo Bocken

specifieke mens die zijn of haar eigen weg gaat in het leven. De kennis die je wil overdragen leer je op een nieuwe manier kennen door te zien hoe een leerling zich dit eigen maakt.

Geheim

Brandsma noemt dat 'het geheim' van leren. Daar bestaat geen vast recept of procedure voor. Juist in de ruimte van het overdrachtsproces tussen leraar en leerling wordt dit 'geheim' zichtbaar. Steeds wordt er iets van ontsloten: door trial and error en door wat anderen ons aanreiken, ook in de geschiedenis. Ingebed in de levenspraktijk kunnen we dit geheim leren kennen maar nooit helemaal. In Titus' woorden: *'Wij moeten onszelf kennen als vervolmaakbaar, nooit volmaakt. Wij zijn geen Aufklärungsmenschen, maar steeds en in den grond onvolmaakte naturen, maar juist het besef onzer onvolmaaktheid, vereenigd met vervolmaakbaarheid moet ons in streving houden. Wij moeten blijven worstelen om het beste, al weten we, dat we het nooit bereiken'* Brandsma ziet de dynamiek van

mogelijke groei bij mensen. Dat vraagt oefening in geduld: niet alles ineens willen, ook niet tevreden zijn met wat er is – het gaat om het zoeken van de balans. Het leven en de geschiedenis leert ons dat er steeds iets te vervolmaken is.

Christelijke pedagogiek

Titus Brandsma noemt dit christelijke pedagogiek. Dat betekent niet allereerst goed godsdienstondericht, zoals hij in dezelfde tekst zegt. Het is een manier van omgaan in het leerproces met oog voor heel de mens en de onbereikbare bestemming van ieder individu. Een pedagogiek voor alle vakken, en zelfs ook buiten het onderwijs: overal waar van inzichtoverdracht sprake is. Voor Brandsma heeft dit te maken met mystiek. Mystieke teksten gaan uit van de realiteit die hij 'het geheim' noemt: de onnavolgbare wederkerigheid van de relatie – in dit geval tussen leraar en leerling. Het leert ons scherper oog te houden voor het geheim dat zich in het dagelijks leven voordoet, en het opent een register om daar mee om te gaan.

Moderne mysticus

Was Titus Brandsma vooral een 'kenner van mystiek' en geen mysticus? Opnieuw: vanuit Brandsma's opvatting over mystiek is dit niet de goede vraag. Als moderne mysticus exploreert hij de brede scope van mystieke theologie, zoals zich dat voordoet in de geschiedenis. Met wat hij daar leerde treedt hij de werkelijkheid tegemoet, bijvoorbeeld de ervaring van het onderwijzen. Titus is er diep van overtuigd dat elk mens het vermogen heeft de dubbele salto van mystieke theologie in het eigen leven te realiseren. Dat wil hij zijn studenten laten zien en dat is waar hij naar op zoek was: de werkzame presentie van het onverwacht goddelijke, zoals dat ook in zijn pedagogische verwijzingen duidelijk wordt. Het is het bevrijdend geheim van het leven dat mensen boven zichzelf laat uitgroeien. Of in een woord van Titus Brandsma: hoe een mens 'zich als een bloem naar de zon' kan richten.

GESLUIERD OF NIET?

Tekst: Piet van der Schoof

Het dragen van een sluier of een hoofddoek is een onderwerp dat even actueel als beladen is. Voor sommige vrouwen geeft het een gevoel van bevrijding. Voor anderen is het een symbool van onderdrukking. In Korinthe geeft Sint Paulus richtlijnen.

Al sinds mensenheugenis dragen vrouwen in het Oosten een sluier als ze zich in het openbaar vertonen. Aanvankelijk mogen alleen dames met een onberispelijke reputatie hun hoofd bedekken, waardoor zij hun status kunnen benadrukken. Voor prostituees en slavinnen is een sluier juist verboden, op straffe van een flinke boete. Een gesluierde vrouw krijgt een extra gedistingeerde uitstraling als de sluier ook nog versierd is met kostbare stenen bijvoorbeeld. Het gesluierd zijn schept een zekere afstand en geeft tevens aan dat de vrouw onder bescherming van een man staat.

Oorbellen

Ook in het Oude Testament komt op verschillende plaatsen het dragen van een sluier ter sprake, zoals bij de profeet Jesaja. Bovendien somt hij op wat Joodse vrouwen verder zoal dragen om er mooi uit te zien. Hij noemt beenkettinkjes, neusringen, parfumdozen, voetringen, hoofdbanden, oorbellen enzovoort. Bij het gesluierd zijn gaat het dikwijls om een modieuze aangelegenheid. Nadat Joden in het jaar 538 v.Chr. zijn teruggekeerd uit de Babylonische ballingschap, krijgt het dragen van een sluier echter een andere betekenis en verandert het steeds meer in een sociale verplichting. Het gaat er niet om dat het gezicht van de vrouw onder een sluier verscholen gaat; het haar moet bedekt zijn. Vrouwen die toch blootshoofds de straat op gaan, krijgen het verwijt te horen dat zij brutaal en onbeschaamd zijn. Als het aan sommige rechtlijnige Joodse leraren ligt moet op dit gedrag zelfs echtscheiding volgen.

Kus

Elkaar in het openbaar een kus geven is voortaan taboe. Een man mag onderweg niet zomaar een praatje met een vrouw maken. Je kunt immers ook niet op gloeiende kolen lopen zonder je voeten te verschroeien, zegt de schrijver van het Bijbelboek Spreuken. Vrouwen moeten in de eerste plaats aan de eer van de familie denken en zich bescheiden opstellen. Het streven is erop gericht om de omgang van mannen en vrouwen flink te beperken. Ondanks alle vermaningen gaan mannen en vrouwen echter meer met elkaar om dan de wijzen lief is.

Lang haar

De apostel Paulus brengt het beginnende christendom tot ver over de grenzen van Israël. Dan merkt hij dat vrouwen in het Westen geen boodschap hebben aan de oosterse cultuur van bescheiden vrouwen die hun plaats weten. Tijdens een missiereis doet hij namelijk Korinthe aan, een bruisende en moderne Griekse havenstad waar van alles te doen is. Dan ziet hij dat vrouwen gedurende religieuze bijeenkomsten hun hoofd onbedekt laten en daar vindt hij zich behoorlijk over op. Hij zegt dat een vrouw schande over haar hoofd brengt wanneer zij ongesluierd bidt of profeteert. De apostel laat zich leiden door de haarmode waarmee hij vertrouwd is, als hij erop wijst dat een vrouw het haar lang moet laten groeien. Het is immers haar sieraad en zij is de glorie van haar man. Voor een man is het juist een schande als hij lang haar draagt, zo benadrukt de apostel. Hij mag tijdens het bidden zijn hoofd niet bedekken, want hij is Gods evenbeeld en een afstraling

van zijn heerlijkheid. Deze instructie van Paulus leidt ertoe dat tot aan het Tweede Vaticaans Concilie vrouwen het hoofd bedekken als zij een katholieke kerk binnengaan.

Ontspannen

Nergens in het Oude Testament staat een voorschrift dat vrouwen een sluier moeten dragen en Jezus heeft het er al helemaal niet over. Hij gaat op een ontspannen manier met vrouwen om en neemt het waar nodig ook voor hen op. Zo beschermt Hij een vrouw die van overspel beschuldigd wordt en spreekt zomaar met een Samaritaanse en dus vreemde vrouw bij een bron. Bovendien heeft Hij vrouwen als leerling, zoals Maria Magdalena, Johanna en Susanna. Dat vrouwen gelijkwaardig zijn aan mannen is voor Hem vanzelfsprekend.

DRUKBEZET TIENER- WEEKEND IN HEILOO

Heiloo zag op 18-20 november jl. weer een fantastisch tienerweekend van jongeren uit ons bisdom! Helemaal volgeboekt en met een drukte van jewelste. Allemaal blij gezichten, totdat op zondag weer afscheid genomen moest worden...

Tekst: Elise Janssen

Vrijdagavond ging het om kennismaken met elkaar én het heiligdom van de Blauwe Zusters in Heiloo. Een fanatieke weekendcompetitie startte tussen team Sint Nicolaas en team Titus Brandsma! 's Avonds was er een lichtprocessie naar het beeld van Maria van Lourdes. Zelfs regen kon de sfeer niet drukken; kaarsjes zorgden voor warmte in het koude weer.

Op zaterdagvroeg de aanbidding en ochtendgebed, De teams gingen tussen alle activiteit steeds de strijd met elkaar aan. Maar volgende ook de catechese eb de H.Mis. Het strand, was de plek voor gesprekken met elkaar aan te gaan. 's Avonds bleek dat Sint-Nicolaas langs was geweest en het nodige had achtergelaten.

Op zondag, de laatste dag, ging het verder met spellen, catechese, Eucharistieviering, lunch en tot slot

elkaar vertellen hoe men het weekend gevonden had. Vanzelfsprekend moest er thuis echt worden bijgeslapen.

Het Jongerenplatform biedt deze activiteit voor een gereduceerde prijs aan. Hoe meer zielen hoe meer vreugd. Steun het Jongerenwerk van het bisdom met een gift of donatie via bankrekeningnummer: NL42 INGB 0670 2655 78 t.n.v. Bisdom Groningen – Leeuwarden o.v.v. 'gift jongerenwerk'.

TIENERWEEKEND HEILOO: REBECCA-FAYE MEIJER VAN HET JONGEREN PLATFORM

Teksten jongeren: Marlies Bosch

Rebecca-Faye Meijer

Rebecca-Faye Meijer (15 jaar) organiseerde mede het jongerenweekend. Ze is lid van het Jongerenplatform van het Bisdom Groningen-Leeuwarden. Anders dan 13-jarigen, die ook meedoen aan het weekend, heeft zij een mening over wat mystiek voor haar betekent.

'Mystiek betekent voor mij de relatie met God. Kijk je naar Kerstmis, dan lijkt het altijd zo'n feest waarbij iedere christen naar de kerk gaat. Daarom is het ook moeilijk om je eigen relatie met dat feest onder woorden te brengen. Het is echt een gezamenlijk feest.

Kerstmis is voor mij het feit dat Jezus is geboren en dat vieren we dan. Een heel speciaal moment want Jezus is zowel waarlijk mens als waarlijk God. Op die dag begint zijn leven

en uiteindelijk zal dat leiden tot zijn dood. Dat kan zich alleen maar voltrekken als Hij waarlijk mens en waarlijk God is. Zijn lijden begint er al mee. Ik weet eigenlijk niet of Maria wist wat haar Kind te wachten stond op het moment dat Hij geboren werd. Ik denk het niet. Natuurlijk wist ze dat haar Zoon een speciaal iemand was. Maria wist ook dat zij speciaal was uitgekozen om zijn moeder te zijn. Maar ik denk niet dat ze wist dat Hem zoiets te wachten stond.'

Kerstviering

'Voor mij is in de kerstviering het meest bijzondere moment als in de kerk alle lichten aangaan. Dat is echt het moment wat aangeeft dat Jezus nu geboren is, dat het licht in de wereld is en dat Jezus het Licht is. Bij ons thuis is een mooi moment op kerstavond dat we na de nachtmis de baby Jezus in de kribbe van de Kerststal leggen.

Voor mij een heel bijzonder moment, want het laat zien dat Jezus op dat moment geboren is. Ik ben de jongste van vier kinderen thuis, en de enige die nog thuis woont. We vieren geen Sinterklaas meer, maar geven elkaar kleine kerstcadeautjes. Maar het belangrijkste van Kerstmis is voor ons de geboorte van Jezus.'

Jongerenplatform

'Sinds vorig jaar ben ik lid van het Jongerenplatform. We organiseren veel leuke activiteiten, waaronder weekends, voor jongeren van 12 – 18 jaar uit ons bisdom. Toen ik gevraagd werd om lid te worden, heb ik vrijwel meteen ja gezegd. Ik vind het leuk om op een actieve manier met mijn geloof

bezig te zijn, en andere jongeren enthousiast te maken voor het geloof. Daarnaast is het supergezellig met z'n allen!'

TIENERWEEKEND HEILOO: IN GESPREK MET FABIAN NIEMAN

Fabian Nieman

Fabian Nieman, 15 jaar, is parochiaan van de Nicolaas locatie in Haren. Hij woont in Eelde en is enig kind.

'Mijn vader is MBO-leraar aan het Noorderpoort College. Hij geeft technische vakken, zoals natuur- en

wiskunde en lassen. Mijn moeder doet onderzoek naar veiligheid van producten bij de overheid. Ik ben kortgeleden gevormd in Haren. Ik werd misdienaar in de Nicolaaskerk nadat ik mijn eerste communie had gedaan. Het leek me gewoon de volgende stap om te gaan misdienen. Ze hebben het me ook gevraagd.'

Weekend Heiloo

'Tot kortgeleden was ik niet actief in het Jongeren Platform. De eerste keer was met het 'Wie is de Mol' spel, dat vond ik heel leuk. Nu is er dit weekend in Heiloo. Ik vind het wel gezellig hier. Er is een mooie balans tussen bezig zijn met het geloof en spelletjes en leuke dingen doen. De Blauwe Zusters hebben echt leuke spelletjes en activiteiten die niks met geloof te maken hebben. Het trok me aan om hier naartoe te gaan, ook om te ervaren hoe het is om in een klooster te zijn. Dat is echt anders dan in de kerk naar een preek luisteren. De priester Henyer Garcia vertelde over wat Pasen en wat de eucharistie is. Dat

is interessant om te horen, want daar wist ik heel weinig van.'

Opstanding

'Wat mij het meest heeft aangesproken is toch het verhaal van Jezus. Dat zoiets bijzonders is gebeurd als dat hij weer uit de dood is opgestaan. Ook hoe barmhartig hij was, hoe hij mensen hielp. Dat sprak me heel erg aan. Bij de voorbereiding van het Vormsel ben ik er al meer over na gaan denken want ja, dat is natuurlijk ook een beetje het doel van het Vormsel. Dat je de Heilige Geest ontvangt en dat je erover gaat nadenken hoe dat allemaal werkt en wat jij daar nou eigenlijk zelf van vindt. Ik heb zelf gekozen om het vormsel te doen, mijn ouders lieten die keuze aan mij. Het was gewoon de volgende stap die ik moest zetten. Ik wil er ook mee doorgaan, al hoef ik niet iedere week naar de kerk, maar toch wel regelmatig. Natuurlijk ben ik er sowieso al omdat ik misdienaar ben. Maar op speciale feestdagen wil ik sowieso naar de kerk, zoals Kerst; dan gaan we ook altijd met het gezin.'

School

'Tk zit op het VWO. Die is dicht bij de kerk in de buurt, maar het is een openbare school. Ik praat met andere leerlingen wel eens over het geloof, maar niet superveel. Mijn vrienden vinden het interessant om iets over het geloof te horen, vooral omdat ik er niet op uit ben om hen te bekeren. We kunnen er gewoon vrij over praten.'

Hobby's

'Tk speel al zeker zeven jaar klarinet en ik zit op hockey. Ik zit bij de muziekvereniging 'Nieuw Leven'. Ik hockey twee uur in de week en speel dan ook een wedstrijd. Mijn hobby's thuis zijn vooral klarinet spelen, huiswerk maken en boeken lezen. Ik zit in de vierde klas van het VWO. Ik ben enig kind maar ik heb wel veel vrienden, die ook af en toe bij

mij thuis komen. Eigenlijk heb ik er nooit last van gehad dat ik enig kind ben. Misschien is het wel leuk om te noemen dat ik door pastor Vos ben gedoopt.'

Kerstmis

'Tk vind Kerstmis een fijn feest. We gaan altijd naar mijn opa en oma in Limburg. Daar liggen de cadeautjes onder de kerstboom en na de Nachtmis mogen we die openmaken. Ik ben altijd vrolijk tijdens de kerst, het is wel mijn favoriete feest. Het is een belangrijke dag door het verhaal over de geboorte van Jezus en wat daarachter zit. Zoals de Drie Koningen, en dat Maria en Jozef moesten vluchten uit Nazareth naar Bethlehem. Ik heb Kerstmis mijn hele leven in het zuiden gevierd dus ik kan geen vergelijking maken met hoe ze het in

mijn eigen kerk vieren. Limburg is heel katholiek en in Groningen ken ik bijna niemand die katholiek is; dat is wel een groot verschil.'

TIENERWEEKEND HEILOO: JAN MOLENAAR VAN AMELAND

Jan Molenaar, 13 jaar, is onlangs gevormd door de bisschop. Hij is een van de jongsten bij het jongerenweekend in Heiloo. Hij laat zich zien en horen, en doet overal enthousiast aan mee.

'Tk werd na de eerste communie misdienaar en nu ben ik akoliet in de kerk. Mijn moeder is Poolse, dus wij gaan allemaal naar de kerk. Als we in Nederland zijn met Kerstmis gaan we met de hele familie naar mijn ooms. Die hebben een kampeerboerderij en dan vieren we daar met zijn allen het kerstfeest. Maar ook gaan we vaak naar Polen met Kerstmis, daar is mijn

moeders familie allemaal katholiek. Als we het op Ameland vieren, en er zijn genoeg kinderen, dan voeren we een toneelstuk op over Kerstmis. Daar doe ik aan mee of ga ernaartoe.'

Betekenis van kerst

'Voor mij is Kerstmis het in vrede samen zijn met familie, bekenden en vrienden. Dat heeft zeker met Jezus te maken, want de wereld is een stukje beter geworden doordat Jezus werd geboren. Toen veranderde de hele wereld; door kerstfeest wordt alles anders. Dan is het ook bijna Nieuwjaar. Iedereen is met de kerst gelukkig en vrolijk, en de mensen gaan meestal ook vrolijk het nieuwe jaar in.

Ik ben hier omdat Jezus voor mij altijd de grote inspiratiebron is geweest. Niets is te veel, te groot, je kunt echt altijd alles doen waarin je gelooft. Als iemand tegen mij zegt dat ik iets niet kan, dan zeg ik: je kunt alles als je het maar graag genoeg wil doen. Als mensen vroeger tegen Jezus zeiden dat hij iets niet kon, zoals het genezen van bijvoorbeeld mensen, dan bleek achteraf dat hij het toch kon. Die boodschap heb ik onthouden, want als tegen mij gezegd wordt dat ik iets niet kan dan nam ik daar een voorbeeld aan. Dan dacht ik: ja, dat kan ik ook en dat lukte dan ook vaak; dat vind ik wel het hele mooie van Kerstmis.'

'Waarom ik hier in Heiloo ben? Als de bisschop en Johan Krijnsen op Ameland zijn dan heb ik daar iets mee te doen als akoliet. Johan heeft me toen een keer gevraagd: Wil je een keer naar een jongerenweekend komen? Dat heb ik een keer gedaan. Ik vind het hartstikke leuk en gezellig hier, met allemaal leuke kinderen die ik eerder niet kende. Ook de zusters en de begeleiding zijn fijne mensen. Dit keer is mijn broertje Pjotr ook mee. Hij begrijpt de uitleg over Eucharistie en het biechten nu beter, net als ik. Dat was altijd maar heel vaag voor ons. Ik denk dat we dit vaker doen met zijn tweeën, want ik leer hier heel erg veel.'

OPENHEID VAN DE JONGEREN

Henry Garcia voelde zijn roeping tijdens zijn bedevaart naar Caracas naar een heiligdom van Maria. Hij ontmoette een priester die geluk uitstraalde en vertelde dat hij als priester veel voor mensen kon betekenen. Dat zette hem aan het denken. Hij koos voor de Neocatechumenale Weg: een gemeenschap die geloof ziet als een 'reisroute' van katholieke vorming. Naast zijn pastoraat in de Heilige Franciscusparochie (Assen, Roden, Zuidlaren) is pastor Garcia jongerenbegeleider voor het bisdom.

Tekst: Marlies Bosch

Paus Paulus VI erkende in 1974 de Weg als een vrucht van het Tweede Vaticaans Concilie. Garcia: 'Er zijn 120 Neocatechumenale seminaries verspreid over de hele wereld. Ik heb eerst goed nagedacht of ik wel geroepen was tot het priesterschap. Daarin ben ik begeleid. In 2005 ben ik door loting uitgezonden naar Nederland, zo is de procedure bij de Neocatechumenale Weg. Ik kwam terecht op een seminarie in het bisdom Roermond voor de priesteropleiding, die ik in 2013 heb afgerond. Daarna wordt je

weer door loting uitgezonden. Nu als een soort missie om geloofstheorie in praktijk om te zetten, om ervaring op te doen met het pastorale leven en te onderscheiden of je werkelijk geroepen bent. Ik werd voor drie jaar naar Zuid-Afrika uitgezonden, en heb daar in verschillende parochies gewerkt. In 2016 kwam ik terug, ben tot diaken en priester gewijd en benoemd tot kapelaan in de Sint Servaas basiliek en de St. Anna Lambertus parochie in Maastricht.'

Groningen

'In 2021 vroeg mgr. Smeets of ik er voor voelde uitgeleend te worden aan het bisdom Groningen-Leeuwarden op verzoek van mgr. Van den Hout. Normaal gesproken blijft een kapelaan drie tot vier jaar in een parochie, dus ik wist dat een nieuwe benoeming zou komen. De bisschop vroeg wel welke pastorale activiteiten ik nog moest afronden in de parochie en of ik gelukkig was. Hij vertelde dat er in het noorden een tekort was aan priesters en hij wilde zijn collega graag helpen. Daarom vroeg hij of ik er in elk geval voor zes jaar naar toe wilde. Dezelfde dag heb ik ja gezegd want de stap van Venezuela naar Roermond was groter dan de stap van Roermond naar Groningen.'

Jongerenwerker

Garcia: 'Een tijdje geleden kreeg ik een telefoontje van de bisschop met de vraag of ik pastoor Remco Hoogma wilde opvolgen in het jongerenpastoraat. Ik was dankbaar voor het vertrouwen dat hij in me stelde. Ik doe het met veel plezier en vreugde. De jeugd is de toekomst van de kerk en daar wil ik me heel graag voor inzetten. Jongeren betrekken bij de kerk is echt fantastisch. Er is een geweldig jongerenplatform, dat eigenlijk al het werk doet. Ik moet zorgen voor verdieping in

geloofsmomenten, zij organiseren de bijeenkomsten. Ik geef vooral steun en geloofsinformatie. Jongeren hebben een herder nodig die toegankelijk is en open staat om vragen te beantwoorden. Iemand die beseft dat geloof niet vanzelfsprekend is, maar dat je daarin mag blijven groeien. In de catechesetoespraken moet het geloof jongeren niet afschrikken, maar zo gegeven worden dat ze het begrijpen.'

'Ik geniet van de openheid van jongeren. Ze durven op heel jonge leeftijd serieus na te denken over het geloof, ze staan open voor verdieping. Ze delen ook vreugde en verdriet met elkaar. Ze vertellen wat ze moeilijk vinden of niet begrijpen. Het is wonderlijk om te horen hoe de jongeren op een serieuze manier van hun geloof getuigen en praten met hun vrienden, soms lukt het hen om vrienden naar de kerk of naar het tienerweekend mee te nemen. De kracht van een weekend is dat ze elkaar goed leren kennen. De gesprekken zijn vaak heel persoonlijk. Ik heb bijvoorbeeld gepraat over het sacrament van boete en verzoening, oftewel de biecht. Dat is een emotioneel moment in de goede zin van het woord, voor zowel volwassenen als jongeren omdat je dan

iets van je af kan zetten. Je kunt je vrijgesproken voelen na een biecht en dat is een opluchting. De emoties zijn meestal niet van verdriet maar een

normale uiting van: 'Ik ben het kwijt'. Mensen delen iets wat heel dierbaar en kwetsbaar is.'

ZIJN JULLIE GELUKKIG?

'Mijn ouders hadden niet zoveel tijd voor de kerk. Mijn vader had een boerderij, waar we in het weekend vaak heengingen. De enige die echt serieus bezig was met het geloof was mijn oma. Zij heeft ons in alle liefde het geloof proberen bij te brengen. Zoals het bidden van het Onze Vader voor het eten en het gaan slapen. Ze nam ons mee naar de kerk; wat ik deed om haar een plezier te doen, niet omdat ik het wilde. Het was niet saai omdat er veel gezongen en gebeden werd. Ik vond het vreugdevol, maar het sprak mij niet aan omdat ik de betekenis van de liturgie niet begreep. Toen kreeg mijn oma longkanker. Daardoor kwam ik echt in aanraking met het geloof. Ze werd erg ziek, vanwege de uitzaaiingen. Iedereen was terneergeslagen, er was geen vreugde meer terwijl oma zelf altijd heel vrolijk was. Ze klaagde nooit. Ze nam iedereen mee in haar hoop en geloof.

Ik leerde van mijn oma de rozenkrans te bidden. Die heb ik van haar geërfd en draag ik nu met me mee.

Op haar sterfdag riep ze alle kleinkinderen bij zich om afscheid te nemen. Maar het was geen afscheid. Ze zei: 'Ik hoop jullie weer te zien'. En ze stelde de vraag: 'Zijn jullie echt gelukkig?' Toen realiseerde ik me dat ik - hoe goed ik het ook had - toch iets miste, namelijk de vervulling van mijn leven. Toen zei ze: 'Ik ben wel gelukkig'. Dat was heel confronterend. Hoe kon zij dat nu zeggen als ze wist dat ze dood zou gaan? Zij zei: 'Ik hoop degene te mogen ontmoeten die mij gelukkig maakte: God'. Dat zijn momenten die ik heb meegenomen in mijn leven; die hebben me tot het geloof gebracht.'

BAKENS VOOR HEDEN- DAAGSE 'PEREGRINI'

Gastspreek 14 oktober jl. in de Martinuskerk te Sneek was Benedictijn en Theoloog des Vaderlands Thomas Quartier uit Nijmegen. Uitgenodigd vanwege het 150-jarig bestaan van deze parochiekerk en van de Sint Vituskerk van Blauwhuis. Juist in een ontkerkelijkende samenleving moeten kloosters en kerken herkenbare bakens zijn voor zoekende 'peregrini' in deze tijd, stelt Quartier. 'De tijd van de volkskerk is voorbij', beaamde classispredikant Wim Beekman van PKN-kerken in Fryslân. Hij voelt wel voor de mystieke bakermat.

Tekst: Lammert de Hoop

Thomas Quartier schetst drie wetmatigheden als de geestelijke grondslag van kerk en geloof. Wetten in de christelijke traditie die raken aan de essentie van mens-zijn en leven in deze wereld: de Lex Orandi (= wetmatigheid van het gebed), de Lex Credendi (= wetmatigheid van het geloof) en de Lex Vivendi (= wetmatigheid van het leven). Het gebed is de eerste en belangrijkste van de drie. Geloof komt voort uit dit Godsbesef als mystieke bron van geloof en gemeenschap.

Getijdengebed

De kracht van het gebed is dankbaarheid en vertrouwen uitspreken: 'Eer aan God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.' Dit op vaste tijden verwoorden is de hoofdtaak van elke geloofsgemeenschap, stelt Quartier: 'Het is het diepe besef als mens dat je deel bent van Gods schepping en gemeenschap. Niet allesbepalend en beslissend over werk en leven. Liefde en troost komen je als geschenk tegemoet.' Positieve gevoelens als dankbaarheid en vertrouwen horen daar bij. Maar ook klagen en een oproep tot hulp als het leven tegen zit. Onze kloosterregel geeft daar invulling aan met het strenge dagelijks ritme van het getijdengebed. Zodra de bel klinkt legt

V.l.n.r.: Thomas Quartier, pastoor Peter van der Weide, predikant Wim Beekman.

elke monnik zijn werk stil. Een strak ritme dat je tegen de haren in kan strijken. 'Ik krijg bijvoorbeeld in mijn schrijfwerk een originele ingeving,' zegt Quartier, 'maar dan klinkt de bel en moet ik naar het gebed in de kloosterkerk. Kom ik terug dan ben ik die fraaie ingeving kwijt... Maar het

gebed tot God gaat voor alles. Vaste onderbrekingen in de tijd scheppen ook geestelijke ruimte in je leven.'

Hoeders

Volgens Quartier ligt daar de link met parochie-zijn. Kerkliturgie moet juist anders zijn dan de

St. Vitus kerk in Blauwhuis

tijdgeest in de samenleving, dat is haar aantrekkingskracht! 'Het gaat er bij vieringen niet om zoveel mogelijk mensen een plezier te doen. Of om mee te gaan met wat elders in de maatschappij gebeurt. Behoefttebevrediging van aanwezigen is niet het eerste doel. Juist nu is belangrijk dat kloosters en kerken met vaste rituelen een eigen kleur houden. In zorginstellingen bijvoorbeeld, staan tegenwoordig stiltecentra ter discussie. Efficiënte managers vinden dat te dure vierkante meters met te weinig frequent gebruik door bezoekers. Maar ook al komt er maar één bezoeker, dan heeft dat stiltecentrum zin vinden wij. Dat is onze geloofsovertuiging, want ieder mens telt.'

Maar de Lex Orandi als basis van kerken en parochiezijn vraagt ook praktische zekerheid in tijd en ruimte. Een minimale groep van hoeders is nodig: een geestelijk inspirator en een aantal gelovigen die een liturgie van gebed, geloof en leven overeind houden op vaste tijden. Bovendien moet de plek volgens Quartier meer dan ooit open staan voor hedendaagse 'peregrini': tijdgenoten en voorbijgangers op zoek

naar contemplatie en ontmoeting: 'Sommigen van hen komen terug en blijven, anderen trekken door. Tegenwoordig is nog maar een op de vijf bezoekers religieus verbonden met een kerkgemeenschap merk je bij belangrijke levensmomenten zoals dopen en uitvaarten. De tijd van de volkskerk is echt voorbij.'

Geloof = diep buigen

Geloof als tweede wetmatigheid, de Lex Credendi, komt voort uit het gebed. Quartier: 'In het klooster bidden we 'Eer aan de Vader, de Zoon en de Heilige Geest', waarbij we diep buigen. Bezoekers van het klooster zie ik dat na een dag verblijf ook doen: ze buigen mee. Of dat wel of niet echt geloof is, oordeel ik niet over. Ik ben theoloog van het halfvolle glas. Ik geloof niet in de kerk van zeker weten maar in de kerk van zoeken. Voor geloof bestaat geen vast entreekaartje. Toen ik een keer tegen mijn eerste abt zei: 'Ik weet het niet zeker', zei hij: 'Ik hoop het voor je!' Geloven is radicale vragen stellen, vindt Quartier. Zoals de stelling 'God is alom aanwezig': 'Dat is hij niet om jou en de dingen te beoordelen. Maar

St. Martinuskerk in Sneek

dat is het fundamentele besef dat je als mens altijd gezien wordt: dat is een hele positieve levensovertuiging. Het hele circus van kerk en liturgie draait om dit geloof. Vragen worden dan een vermoeden. Angst wordt soms vertrouwen. Neerslachtigheid soms vreugde. Quartier: 'Geloven met tekst, muziek en liturgie is onze stem en onze gedachten met elkaar in harmonie brengen. Dat lukt niet in een haast- en eventcultuur die van beleving naar beleving holt. De stem is de spiegel van onze ziel. Stilte is nodig om daar naar te luisteren. Dat vraagt betrokken medepelgrims in de parochie- of kloostergemeenschap.'

Actie en contemplatie

De derde wetmatigheid is de Lex Vivendi. De contemplatieve kant van ons leven wordt al tientallen jaren verwaarloosd in de samenleving zegt Quartier. Hij citeert Thomas Merton, een Amerikaanse Trappist en onder andere anti-Vietnam activist: 'Actie is liefde die zich naar buiten keert. Contemplatie is liefde die zich naar binnen keert, naar de goddelijke oorsprong. Actie is de stroom; contemplatie is de bron. Maar ga

niet op die bron vastzitten. Juist de wisselwerking is de wetmatigheid van het leven, gevoed door gebed en geloof.' Je inzet voor deze wereld – de aarde, de medemens, de samenleving – vanuit christelijk geloof getuigt van de Lex Vivendi.

50-minners

PKN-classispredikant Wim Beekman, de tweede gastspreker, kon zich goed vinden in Quartiers verhaal. Hij vertelde over zijn dierbaarste column in de Leeuwarder Courant: over een eucharistieviering in een druk ski-oord in de bergen. Niet meer dan acht kerkgangers waren in de kleine kapel. De locale pastoor voltrok zijn liturgie volgens de regels, sprak en bad over kerk, wereld en vluchtelingen. Een vaste plek kortom, waar de Godslamp brandende werd gehouden. Volgens Beekman is de krimp van kerken een breder maatschappelijk verschijnsel als gevolg van de tijdgeest van individualisering. Veel 50-minners binden zich niet meer aan maatschappelijke organisaties. Behalve kerken treft dat ook vakbonden, sportverenigingen en politieke partijen. Predikant Beekman:

'Welvaart en individualisering maakt 50-minners tot nomaden, hedendaagse 'peregrini' zo je wil. Trekkend van kerk naar kerk, op zoek naar wat hen aanspreekt. De binding van doop tot dood als basis van gemeenschap werkt niet meer.' Kerken en parochies worden bakens van hoop, vertrouwen en ontmoeting in kleine kring, mits de deur naar buiten open staat.

POOLSE PASTOOR VAN DRENTHE NAAR BREDA

In 2010 kwam Jozef Okonek vanuit Polen naar Drenthe als lid van een congregatie voor Poolse migranten. Aanvankelijk alleen voor de noordelijke Poolse migrantengemeenschap, maar hij combineerde dit al snel met fulltime pastoraat voor een 'gewone' Nederlandse parochie.

spreek!

Acht jaar in Hoogeveen kreeg vier jaar vervolg in parochie Maria Hertogin van Drenthe. 'Een drukke tijd,' zegt Okonek, terugblikkend: 'Naast viering en zorg voor Drentse parochianen deed ik dit werk ook voor de Poolse gemeenschap. Dus elke week veel reizen.' Op verzoek van zijn congregatie is hij per 1 december jl. verhuisd naar het bisdom Breda als pastoor van de Maximiliaan Maria Kolbe parochie, een eigen Poolse gemeenschap.

Biechtstoel

Jozef Okonek ziet de Poolse katholieke gemeenschap in Nederland geleidelijk veranderen: 'Aanvankelijk trof ik vooral alleenstaanden, vaak mannen, die hier werkten. Tegenwoordig zijn er meer gezinnen met kinderen. Sommigen die hier een paar maanden zouden zijn, zie ik nu al een paar jaar. Ze zijn gebleven.' Bij zijn aankomst in de Nederlandse kerk vond hij een opvallend verschil de omgang met het sacrament van boete en verzoening: 'In Nederlandse parochies speelt biechten geen rol meer, in kerken is soms geen biechtstoel meer aanwezig. Bij de Poolse vieringen kom ik altijd eerder,

zodat gelovigen kunnen biechten. En dat doen ze ook. In Drenthe heb ik me hiervoor ook beschikbaar gesteld en enkele parochianen maken daar gebruik van.'

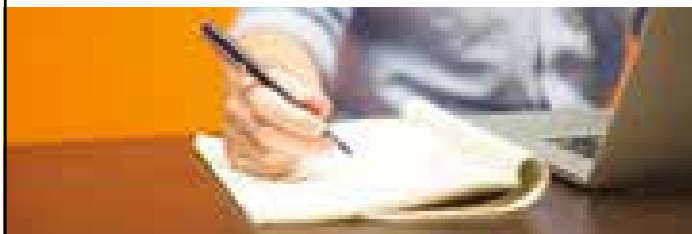
Veranderingen

Na 15 jaar in Nederland ziet hij intussen in de Poolse kerkgemeenschap ook veranderingen. 'Na doop, eerste communie en ook vormsel, zie je sommigen niet elke zondag terugkomen. Als ik in Polen ben, hoor ik iets vergelijkbaars. Het komt denk ik door meer vrijheid. In Polen had de katholieke kerk in de communistische jaren een beschermende functie. Je kon er meer jezelf zijn; kerk en geloof gaven veel verbinding onder elkaar. De kerk in mijn geboorteplaats in Noord Polen kende zo'n 25.000 leden met elke zondag dertien vieringen. Nu zijn er nog acht op zondag en je ziet meer vergrijzing.' In de coronatijd bleek Okoneks parochie Maria Hertogin van Drenthe het best geoutilleerd in het bisdom: 'Dankzij hele professionele vrijwilligers konden we goede live-streaming regelen. Voor mij wel wennen: het spreken voor een camera en voor lege banken. Maar technisch

was het goed verzorgd, bij Poolse vieringen zelfs met ondertiteling! Zijn Poolse collega-priester Karol Mielnik is nu waarnemend pastoor in de Drentse parochie. Ons zuidelijk bisdom is versterkt met een ervaren Poolse pastoor uit het noorden die van veel markten thuis is!

Pastoor Jozef Okonek

Financieel in balans

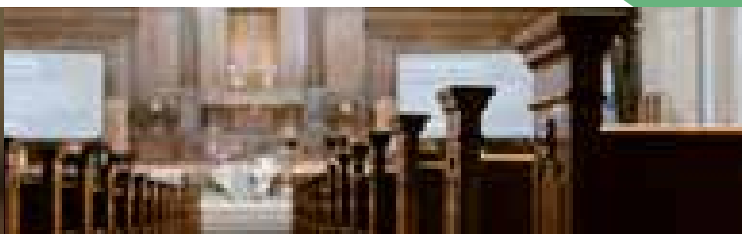
Daar helpen wij u graag bij. Wij zijn **de** administratieve dienstverlener voor kerken en instellingen. Wij verzorgen uw financiële administratie in Exact-Online, salarisadministratie, kerkbijdragenadministratie en begraafplaatsenadministratie in DocBase. Daarnaast stellen wij graag uw begroting en jaarrekening op. Bovendien bieden wij ondersteuning bij ziekte of vacatures op het parochiesecretariaat (bureau). Waar kunnen wij u als parochie of Parochiële Caritas Instelling mee van dienst zijn?

De administratieve dienstverlener voor kerken en instellingen

KKA
Administraties & Advies
Telefoon 033 – 467 10 12

Advies bij kerkgebouw-gerelateerde vragen

Het bezit van kerkelijk onroerend goed kan ingewikkelde vragen opleveren. Sluiten de kerkgebouwen nog aan op de wijze waarop u kerk wilt zijn? Door gebouwenbeleid zou het zo kunnen zijn dat niet alle kerkgebouwen nodig zijn voor zondagse vieringen. Besluitvorming hierover roept al gauw emotie op. Soms zijn verkoop, een alternatieve bestemming of ontwikkeling van vastgoed een oplossing. Onze rentmeesters adviseren en beheren, bemiddelen bij aan- en verkoop en taxeren kerkgebouwen en ander kerkelijk vastgoed, zoals pastorieën en landerijen.

Rentmeesters en makelaars in kerkelijk onroerend goed

KKG Adviseurs
Rentmeesters & Makelaars
Telefoon 033 – 467 10 10

KKA en KKG Adviseurs zijn onderdeel van de Silas Groep, kijk voor meer informatie op www.SilasGroep.nl

BISSCHOPPEN SPREKEN PAUS FRANCISCUS

Vrijdag 11 november jl. bezochten de Nederlandse bisschoppen paus Franciscus in het Apostolische Paleis in het Vaticaan. Een hoogtepunt van hun Ad Limina bezoek aan Rome. Vooral het informele karakter van het gesprek met de Heilige Stoel maakte indruk. Geen toespraken maar alle ruimte voor spontane vragen en antwoorden in een collegiaal kringgesprek. Een krimpende kerk in een seculariserende samenleving is geen Nederlandse kwestie, maar speelt in alle westerse landen volgens de paus. “Ook in Italië,” sprak hij uit eigen ervaring.

Hij riep de bisschoppen op ‘vol te houden’ en elkaar ‘nabij te blijven’ met een viervoudige aansporing tot pastoraat: nabijheid tot God, nabijheid als bisschoppen onder elkaar, nabijheid tot priesters, en nabijheid tot alle gelovigen. ‘Per tutti – voor iedereen! Ook een kleine minderheid kan krachtig zijn. Blijf erbij’, aldus paus Franciscus. Na het bezoek aan de paus was mgr. Van den Hout hoofdcelebrant in een gezamenlijke eucharistieviering van de Nederlandse bisschoppen in de kerk van Sint Paulus Buiten de Muren (zie beeldverslag op www.katholiekleven.nl, vrijdag 11 november). Indrukken van het Ad Limina bezoek met persoonlijke impressies van bisschop Van den Hout staan in twee berichten op de website van het bisdom Groningen-Leeuwarden, tussentijds en achteraf (zie: www.bisdomgl.nl/nieuws).

spreken

Redactie:

Bianca Domhof, Piet van der Schoof, Agda Wachter, Lammert de Hoop (hoofd- en eindredactie), Marlies Bosch (eindredactie)

Fotografie:

Marlies Bosch

Foto's Ad Limina:

Ramon Mangold

Redactieadres:

Bisdom Groningen-Leeuwarden
Ubbo Emmiusingel 79,
9711 BG Groningen
tel. 050-4065888,
redactie@bisdomgl.nl
www.bisdomgl.nl

Vormgeving:

Rizzo Schouten

Opmaak en advertentie-exploitatie:

Mediapaleet BV, Heerenveen
tel. 0513-745020

Druk:

Veldhuis Media, Raalte

Abonnement:

SPREEK! Is een uitgave van het bisdom Groningen-Leeuwarden en verschijnt vier maal per jaar.

Jaarabonnement: € 15,00

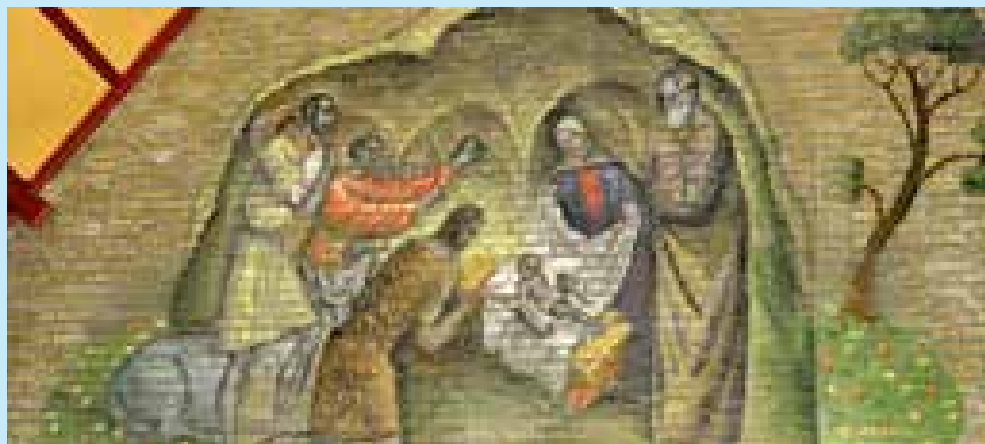
Een abonnement kan op elk tijdstip ingaan en wordt automatisch met een kalenderjaar verlengd. Opzegging kan per 1 januari van het nieuwe kalenderjaar, mits dit voor 1 december van het lopend jaar per mail is gedaan bij: v.bouwman@bisdomgl.nl. Of per brief naar: Bisdom Groningen-Leeuwarden, Ubbo Emmiusingel 79, 9711 BG, Groningen.

Abonnementenadministratie:

v.bouwman@bisdomgl.nl |
tel. 050-4065888

ISSN 2213-8560

KERSTMIS 2022: EEN BEELDENDE EN MUZIKALE GEBOORTE

In de Franciscuskerk van Steenwijksmoer is een aansprekende voorstelling te zien van de Geboorte van Christus van de hand van Jacob Ydema, uit 1939. Het werk is direct op baksteen geschilderd, een ware uitdaging voor een kunstenaar.

Het Christuskind is duidelijk het lichtend middelpunt van de voorstelling, met zijn moeder achter hem. Jozef staat rechts en van links komen de herders. Hoeveel herders? Het lijken er drie, maar bij nadere beschouwing is de voorste anders gekleed, hij lijkt wel wat op Johannes de Doper. Ydema zal hem als wegbereider hier neergezet hebben. En dan het groen. De boom rechts valt op, maar dan zie je het gazonetje met bloemetjes. Zou het duiden op nieuw leven? Op vreugde? Levende flora wordt vaak om die reden bij Pasen gebruikt, maar bij kerst past dat natuurlijk ook. De geboortegrot lijkt haast wel een uitgehouwen kerk met gewelven, of het is een crypte. Tot slot nog de fauna: alleen de os kreeg een plekje in Ydema's tafereel. Geen schaapjes en geen ezel.

Beeldende muziek

Johannes de Doper was de wegbereider van Jezus. Hij 'vertelt' over het moment vóór de geboorte. In de beeldende kunst is meestal alleen ruimte voor het moment dat Christus al op aarde is. In kerstmuziek is er gelegenheid

om het moment vlak voor de geboorte 'uit te beelden'. Het moment dat niemand weet dat de Verlosser straks geboren wordt. De herders zitten in de kou op het veld. De wereld wandelt nog in duisternis.

Luister maar eens naar Charpentiers 'la Nuit', een zeer dissonant klinkend onderdeel van een kerstoratorium dat hij componeerde. Het klinkt mysterieus, alsof het kampvuur bij de herders groteske schaduwen werpt. En dan, direct daarna, een intens blij en simpel melodietje van de herders die wakker schrikken. Vergelijkbaar is het kerstconcert van Corelli, waarin het tweede stuk net zo dissonant klinkt als de nacht van Charpentier. Dit concerto eindigt met blijde herders in de 'pastorale'. Die pastorale was een Italiaanse traditie die bijvoorbeeld door Händel in zijn Messiah is gebruikt. Dit oratorium gaat ten dele over de komst van Christus op aarde. En dus klinkt de aria vlak voor de geboorte (The people that walked in darkness) weer duister, met een basstem. Net na de geboorte komt de 'pifa', weer een gezellig herdersdansje.

In de beeldende kunst treffen we momentopnames, de muziek vertelt het hele verhaal.

Saskia van Lier

Diocesane Commissie voor Kerkinrichting en Kerkelijk Kunstbezit

Beluister de muziek op internet. Via QR-code en mobiele telefoon:

Charpentier

In nativitatem domini canticum

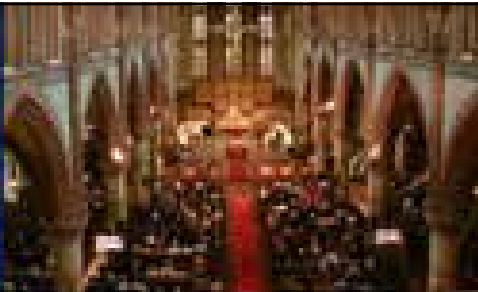
Corelli – Concerto n° 8, op. 6

fatto per la notte di Natale

Händel

Messiah

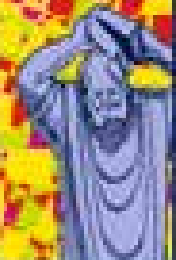

U kunt de verschillende fondsen (toje, Fonds Diaconie, Fonds Kerkopbouw, Fonds Kadervorming) en activiteiten van het bisdom Groningen-Leerwarden steunen door middel van een gift of via een periodieke bijdrage.

Deze (periodieke) giften zijn - onder voorwaarden - aftrekbaar van de belastingen.
Het bisdom Groningen - Leerwarden is namelijk aangemerkt als ANBI. Over de meeste waard, voor u en voor het bisdom!

Voor meer informatie neem contact op met het secretariaat van het bisdom.

Wilt u direct eenmalig en veilig doneren? Gebruik onderstaande QR-code.

**Bisdom
Groningen
Leerwarden**

Wij regelen de uitvaart?

Schrijf je dan nu bij ons in voor een tegemoetkoming van **200 euro**

Boerhaave
uitvaartzorg

Bel ons op: 050 5255 980

info@uitvaart-groningen.nl • www.uitvaart-groningen.nl

Stefan Doss
seminarist

Gij hebt uw hand op mij gelegd.
(Psalm 139:5)

Denk je erover om priester te worden?
Ontdek het op willibrordseminarie.nl of kom eens langs!
Hoogeweg 65, Heiloo T 072 505 1288

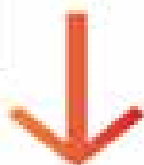

**Grootseminarie
St. Willibrord**
Bisdom Haarlem-
Amsterdam

Wilt u de priesteropleiding steunen?
NL64 INGB 000 000 5464 t.n.v. Het Grootseminarie

Tijdschriften,
catalogi en
boeken. Dat
kunnen we.
Als geen ander.

High-Tech Offset volgens Veldhuis Media

We produceren het drukwerk volgens de ISO 12647-2 norm. Het is de standaardnorm voor offsetdruk. Hierdoor garanderen wij een voorspelbare kwaliteit. Je wensen en ons drukproces naadloos op elkaar aangesloten. Hierdoor krijg je het kwaliteitsdrukwerk mooi op tijd en toch voordelig.

Snel en voordelig het drukwerk op de plaats van bestemming.